

डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीचे
फर्ग्युसन महाविद्यालय (स्वायत्त), पुणे
Deccan Education Society's
Fergusson College (Autonomous), Pune

मराठी विभाग
Department of MARATHI

तृतीय वर्ष कला: अभ्यासक्रम रचना
सत्र ५ आणि ६
Course Structure for T.Y. B.A.
Semester V & VI

आराखडा - २०१८
2018 Pattern

Semester	Course Code	Title	Paper	Credits	Exam (I / E)	Marks
V	MAR3501	पारंपरिक मराठी : ललितगद्य, वृत्ते	General	3	(I / E)	50 + 50
		OR				
	MAR3502	व्यावहारिक मराठी	General	3	(I / E)	50 + 50
	MAR3503	साहित्यविचार : १	Special	4	(I / E)	50 + 50
	MAR3504	भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक	Special	4	(I / E)	50 + 50
VI	MAR3601	पारंपरिक मराठी : प्रवासवर्णन, छंद	General	3	(I / E)	50 + 50
		OR				
	MAR3602	व्यावहारिक मराठी	General	3	(I / E)	50 + 50
	MAR3603	साहित्यविचार : २	Special	4	(I / E)	50 + 50
	MAR3604	भाषाविज्ञान : ऐतिहासिक	Special	4	(I / E)	50 + 50

डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीचे
फर्ग्युसन महाविद्यालय (स्वायत्त), पुणे
Deccan Education Society's
FERGUSSON COLLEGE (AUTONOMOUS), PUNE

स्वायत्त अभ्यासक्रम
SYLLABUS UNDER AUTONOMY

शैक्षणिक वर्ष : २०१८-२०१९
Academic Year 2018-2019

तृतीय वर्ष कला : मराठी : सत्र ५
THIRD YEAR B. A.: MARATHI: SEMESTER - V

बी. ए. तृतीय वर्ष: मराठी: सत्र ५
सामान्यस्तर मराठी: सा-३ (G-3)
पारंपरिक मराठी: आधुनिक मराठी साहित्य आणि मराठी वृत्तरचना
PAPER CODE: MAR3501

[CREDITS - 3]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे :

१. आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय करून घेणे.
२. ललितगद्य या साहित्यप्रकाराचा उगम, परंपरा आणि विकास समजून घेणे.
३. ललितगद्याचे स्वरूप समजून घेणे.
४. 'मोर' या ललितगद्य संग्रहातील विविध लेखांचा अभ्यास करणे
५. 'मोर' या ललितगद्य संग्रहातून दिसणाऱ्या लेखकाचा, आशयाचा आणि आविष्काराचा अभ्यास करणे.
६. मराठीतील निवडक अक्षरगणवृत्ते आणि मात्रावृत्ते छंद यांचा परिचय करून घेणे.

	शीर्षक आणि आशय Title and Contents
घटक १ Unit - I	ललितलेख - एक साहित्यप्रकार, संकल्पना, परंपरा व स्वरूप
घटक २ Unit - II	मोर - अनिल अवचट अभ्यास: प्रसंग, व्यक्तिरेखा, अनुभव, भाषाशैली, वर्णनशैली
घटक ३ Unit - III	निवडक वृत्ते - अक्षरगणवृत्ते: भुजंगप्रयात, शार्दूलविक्रिडित मात्रावृत्ते: आर्या, टिंडी

संदर्भसूची:

१. मोर, अनिल अवचट, मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई.
२. लघुनिबंध ते मुक्तगद्य, वि. शं. चौगुले, मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई.
३. ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास, आनंद यादव, मेहता प्रकाशन, पुणे.
४. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे.
५. साहित्याचे अध्यापन, वा. ल. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ, संपा. श्री. पु. भागवत, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
६. मराठी छंदोरचना, माधव त्र्यंबक पटवर्धन, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
७. छंदशास्त्र, ना. ग. जोशी.
८. वाङ्मयाचे अध्यापन, द. दि. पुंडे, श्री. पु. गिंडे, मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई.
९. आधुनिक मराठी साहित्य, संपा. गो. मा. पवार, म. द. हातकणंगलेकर.
१०. प्रदक्षिणा खंड १ व २, संपा. अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी: सत्र ५

सामान्यस्तर मराठी : सा-३ (G-3)

व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी:

PAPER CODE: MAR3502

[CREDITS - 3]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे:

१. प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप, प्रसारमाध्यमांचा उगम, परंपरा आणि विकास समजून घेणे.
२. आधुनिक मराठी प्रसारमाध्यमांचा परिचय करून घेणे.
३. वृत्तपत्र या प्रसारमाध्यमाचा समग्र अभ्यास करणे,
४. वृत्तपत्रासाठी आवश्यक अशा लेखनशैलीचा अभ्यास करणे.
५. प्रसारमाध्यमांसाठी केल्या जाणाऱ्या जाहिरातींचा अभ्यास करणे आणि त्यांचे लेखन करणे

**शीर्षक आणि आशय
Title and Contents**

	शीर्षक आणि आशय Title and Contents
घटक १ Unit - I	१. प्रसारमाध्यम: व्याख्या, विविध प्रसारमाध्यमांची ओळख २. वृत्तपत्र, नभोवाणी, चित्रवाणी या माध्यमांचे स्वरूप, सामर्थ्य आणि मर्यादा ३. प्रसारमाध्यमांचा जनमानसावर होणारा परिणाम
घटक २ Unit - II	वृत्तपत्रासाठी लेखन: बातमी, स्तंभलेखन, अग्रलेख आणि मुलाखत
घटक ३ Unit - III	प्रसारमाध्यमातील जाहिरातीचे लेखन: १. जाहिरात स्वरूप आणि मांडणी २. जाहिरातीचा मसुदा, घोषवाक्य, बोधचिन्ह ३. जाहिरातीमध्ये मराठी भाषेचे स्थान ४. प्रभावी जाहिरातीचे रसग्रहण ५. जाहिरातलेखन - उपयोजन

संदर्भसूची :

१. व्यावहारिक मराठी, ल. रा. नासिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
२. व्यावहारिक मराठी, गोविलकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. व्यावहारिक मराठी, स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. व्यावहारिक मराठी, कल्याण काळे, द. दि. पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे
५. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
६. बातमीदारी, सुनील माळी.
७. बोलका कॅमेरा, यशोदा भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी : सत्र ५
विशेषस्तर मराठी : वि-३ (S-3)
साहित्यविचार - १
PAPER CODE: MAR3503

[CREDITS - 4]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे :

१. साहित्याची सर्वांगाने माहिती करून घेणे.
२. साहित्याचे स्वरूप, साहित्याचा उगम, परंपरा आणि विकास समजून घेणे.
३. साहित्याच्या प्रयोजन, निर्मिती, निर्माता, भाषा इत्यादी पैलूंचा अभ्यास करणे.
४. विद्यार्थ्यांची साहित्यिक समज वाढवणे.
५. अभ्यासकामध्ये समीक्षादृष्टी विकसित होणे.

	शीर्षक आणि आशय Title and Contents
घटक १ Unit -I	साहित्याचे स्वरूप:
घटक २ Unit -II	साहित्याचे प्रयोजन:
घटक ३ Unit -III	<ul style="list-style-type: none">• साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया• साहित्याची भाषा

संदर्भसूची :

१. साहित्यविचार, अ.वा.कुलकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे .
२. साहित्यविचार, द.दि.पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे .
३. काव्यशास्त्रप्रदीप, सं.रा.गाडगीळ, व्हीनस प्रकाशन, पुणे .
४. अभिनव काव्यप्रकाश, रा.श्री.जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे .
५. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, मो.रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे .
६. निसर्गायण, दिलीप कुलकर्णी, राजहंस प्रकाशन, पुणे .
७. ध्वनिविचार, जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे .

स्वतंत्र अभ्यासक्रम: संगणक आणि मराठी

१. संगणकाची ओळख : हार्डवेअर, सॉफ्टवेअर
२. मराठी टंकलेखन आणि युनिकोडचा वापर
३. कार्यालयीन कामकाजासाठी आवश्यक साधने - एमएस ऑफीस, लिब्रे ऑफीस

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी : सत्र ५
विशेषस्तर मराठी : वि-४ (S-4)
भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक
PAPER CODE: MAR3504

[CREDITS - 4]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे:

१. भाषेचे स्वरूप समजून घेणे आणि भाषेचा सविस्तर परिचय करून घेणे.
२. व्याकरण आणि भाषाविज्ञान यांतील मूलभूत फरक समजून घेणे.
३. भाषेच्या विविध अंगांचा अभ्यास करणे.
४. भाषा ही सतत बदलती आणि तरीही सामाजिक दृष्ट्या स्थिर कशी असते, याचा अभ्यास करणे.
५. अक्षर, शब्द, पदबंध, वाक्य आणि त्यांना जोडले जाणारे अर्थ याचे स्वरूप न्याहाळणे.

	शीर्षक आणि आशय Title and Contents	तासिका संख्या No. of Lectures
घटक १ Unit - I	१. भाषा: व्याख्या, स्वरूप, कार्ये आणि लक्षणे २. ध्वनी आणि स्वन संकल्पना ३. स्वर आणि व्यंजने ३. वागिन्द्रिय रचना व उच्चारणस्थान	१६
घटक २ Unit - II	१. स्वनिम विचार २. रुपिमविचार	१६
घटक ३ Unit - III	१. वाक्यविचार २. अर्थविचार: अर्थ - व्याख्या, स्वरूप आणि प्रकार	१६

संदर्भसूची:

१. आधुनिक भाषाविज्ञान, कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. सुलभ भाषाविज्ञान, द.दि.पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. आधुनिक भाषाविज्ञान, मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
४. भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, मालशे-इनामदार-सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
५. वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
६. भाषाविज्ञान, रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
७. मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, अशोक केळकर, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद
८. मराठीचा भाषिक अभ्यास, मु.श्री.कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

स्वतंत्र अभ्यासक्रम: संगणक आणि मराठी

१. आधुनिक भाषाविज्ञान, कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. मराठी टंकलेखन आणि युनिकोडचा वापर
३. कार्यालयीन कामकाजासाठी आवश्यक साधने - एमएस ऑफीस, लिब्रे ऑफीस

डेक्कन एज्युकेशन सोसायटीचे
फर्ग्युसन महाविद्यालय (स्वायत्त), पुणे
Deccan Education Society's
FERGUSSON COLLEGE (AUTONOMOUS), PUNE

स्वायत्त अभ्यासक्रम
SYLLABUS UNDER AUTONOMY

शैक्षणिक वर्ष : २०१८-२०१९
Academic Year 2018-2019

तृतीय वर्ष कला : मराठी : सत्र ६
THIRD YEAR B. A. : MARATHI : SEMESTER - VI

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी : सत्र ६
सामान्यस्तर मराठी : सा-३ (G-3)
पारंपरिक मराठी : आधुनिक मराठी साहित्य आणि मराठी छंद
PAPER CODE: MAR3601

[CREDITS - 3]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे:

१. आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय करून घेणे.
२. प्रवासवर्णन या साहित्यप्रकाराचा उगम, परंपरा आणि विकास समजून घेणे.
३. प्रवासवर्णन या साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण समजून घेणे.
४. 'माझा प्रवास' या प्रवासवर्णनातील विविध पात्रांचा, परिस्थितीचा अभ्यास करणे
५. 'माझा प्रवास' या प्रवासवर्णनातून दिसणाऱ्या लेखकाचा, भाषेचा आणि शैलीचा अभ्यास करणे.
६. मराठीतील निवडक छंदांचा परिचय करून घेणे.

	शीर्षक आणि आशय Title and Contents
घटक १ Unit - I	प्रवासवर्णन: एक साहित्यप्रकार, संकल्पना, स्वरूप, परंपरा, प्रेरणा आणि प्रयोजन
घटक २ Unit - II	माझा प्रवास - गोडसे भटजी अभ्यास: कथानक, प्रसंग, व्यक्तिरेखा, अनुभव, भाषाशैली, वर्णनशैली
घटक ३ Unit - III	छंद: ओवी, अभंग

संदर्भसूची:

१. माझा प्रवास, गोडसे भटजी, मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई
२. मराठी प्रवासवर्णनांची वाटचाल, नीला पांढरे
३. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
४. प्रवासवर्णन: एक वाङ्मयप्रकार, वसंत सावंत, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
५. साहित्याचे अध्यापन, वा. ल. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ, संपा. श्री. पु. भागवत, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
६. वाङ्मयाचे अध्यापन, द. दि. पुंडे, श्री. पु. गिंडे, मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई
७. आधुनिक मराठी साहित्य, संपा. गो. मा. पवार, म. द. हातकणंगलेकर
८. प्रदक्षिणा खंड १ व २, संपा. अनिरुद्ध कुलकर्णी, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन, पुणे

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी : सत्र ६
सामान्यस्तर मराठी : सा-३ (G-3)
व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी
PAPER CODE: MAR3602

[CREDITS - 3]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे :

१. आधुनिक मराठी प्रसारमाध्यमांचा परिचय करून घेणे.
२. नभोवाणी या श्राव्य माध्यमाचा समग्र अभ्यास करणे
३. नभोवाणीच्या विविध वाहिन्यांच्या कार्यक्रमांचे श्रवण करणे व लेखन करणे.
४. चित्रवाणी या दृक्श्राव्य माध्यमाचा समग्र अभ्यास करणे.
५. चित्रवाणीच्या विविध कार्यक्रमांचे अवलोकन करणे व लेखन करणे.

**शीर्षक आणि आशय
Title and Contents**

घटक १ Unit - I	नभोवाणीसाठी लेखन: भाषण, मुलाखत, रूपक संवाद, श्रुतिका,
घटक २ Unit -II	नभोवाणीसाठी लेखन: बातम्यांचे लेखन, नभोनाट्य, शैक्षणिक कार्यक्रम
घटक ३ Unit -III	चित्रवाणीसाठी लेखन: १. चित्रवाणी माध्यमांचे वेगळेपण २. दृश्यभाषेचे स्वरूप ३. भाषण, मुलाखत, संवाद, बातम्या, निवेदन ४. माहितीपट, रूपक, लघुपट मालिका.

संदर्भसूची:

१. व्यावहारिक मराठी, ल.रा. नासिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
२. व्यावहारिक मराठी, गोविलकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. व्यावहारिक मराठी, स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. व्यावहारिक मराठी, कल्याण काळे, द.दि.पुंडे, निराली प्रकाशन, पुणे
५. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
६. बातमीदारी, सुनील माळी.
७. बोलका कॅमेरा, यशोदा भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी : सत्र ६
विशेषस्तर मराठी : वि-३ (S-3)
साहित्यविचार-२
PAPER CODE: MAR3603

[CREDITS - 4]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे :

१. साहित्याची सर्वांगाने माहिती करून घेणे.
२. साहित्याचे स्वरूप, साहित्याचा उगम, परंपरा आणि विकास समजून घेणे.
३. साहित्याचा आस्वाद, अभिरुची यांचे परस्परसंबंध तपासणे.
४. साहित्यावर समाजाचा होणारा परिणाम अभ्यासणे.
५. विद्यार्थ्यांची साहित्यिक समज वाढवून समीक्षादृष्टी विकसित होणे.

	शीर्षक आणि आशय Title and Contents
घटक १ Unit - I	साहित्याचा आस्वाद
घटक २ Unit - II	साहित्याची सामाजिकता
घटक ३ Unit - III	<ul style="list-style-type: none">• साहित्याची अभिरुची• साहित्यप्रकाराची संकल्पना

संदर्भसूची :

१. साहित्यविचार, अ.वा.कुलकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. साहित्यविचार, द.दि.पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. काव्यशास्त्रप्रदीप, सं.रा.गाडगीळ, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. अभिनव काव्यप्रकाश, रा.श्री.जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
५. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन, मो. रा. वाळंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे
६. निसर्गायण, दिलीप कुलकर्णी, राजहंस प्रकाशन, पुणे
७. ध्वनिविचार, जयश्री पाटणकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

स्वतंत्र अभ्यासक्रम: संगणक आणि मराठी

१. व्यावसायिक वापराची साधने - पब्लिशर, लाटेक्स
२. गिम्प(फोटोशॉप), इंकस्केप (कोरल ड्रॉ), ग्नू कॅश (टॅली) इ.
३. आंतरजालावर काम करण्यासाठी आवश्यक गोष्टी

बी. ए. तृतीय वर्ष : मराठी : सत्र ६
विशेषस्तर मराठी : वि-४ (S-4)
भाषाविज्ञान : ऐतिहासिक
PAPER CODE: MAR3604

[CREDITS - 4]

अध्ययन-अध्यापन उद्दिष्टे:

१. भाषाविज्ञानाच्या विविध शाखांचा परिचय करून घेणे.
२. जागतिक भाषाकुल संकल्पना समजून घेणे.
३. मराठीच्या उत्पत्तीची, त्याबद्दलच्या मतमतांतरांची, पूर्वपीठिकेची आणि संदर्भ साधनांची चर्चा करणे.
४. ध्वनी परिवर्तन आणि अर्थ परिवर्तन या संकल्पना समजून घेणे.
५. भाषा ही सतत बदलती आणि तरीही सामाजिक दृष्ट्या स्थिर कशी असते, याचा अभ्यास करणे.

शीर्षक आणि आशय
Title and Contents

घटक १ Unit - I	भाषाविज्ञान विविध शाखा : वर्णनात्मक, ऐतिहासिक, सामाजिक, मानसशास्त्रीय, सांख्यिकी, बोली-भूगोल,
घटक २ Unit - II	१. जागतिक भाषाकुल संकल्पना २. भारत-युरोपीय भाषाकुल ३. मराठी भाषेची उत्पत्ती, पूर्वपीठिका, विविध मत- मतांतरे आणि संदर्भसाधने
घटक ३ Unit - III	१. भाषिक आदान-प्रदान २. ध्वनी परिवर्तन आणि अर्थ परिवर्तन

संदर्भसूची:

१. मराठीचा भाषिक अभ्यास, मु.श्री.कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, मालशे-इनामदार-सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
३. आधुनिक भाषाविज्ञान, कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
४. भाषा: इतिहास आणि भूगोल, ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
५. मराठी भाषेचा इतिहास, गं.ना.जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे
६. अभिनव भाषाविज्ञान, गं.ना.जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे
७. भाषा आणि संस्कृती, ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
८. आधुनिक भाषाशास्त्र, श्री.ना.गजेंद्रगडकर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे

स्वतंत्र अभ्यासक्रम: संगणक आणि मराठी

१. व्यावसायिक वापराची साधने - पब्लिशर, लाटेक्स
२. गिम्प(फोटोशॉप), इंकस्केप (कोरल ड्राॅ), ग्नू कॅश (टॅली) इ.
३. आंतरजालावर काम करण्यासाठी आवश्यक गोष्टी